

მტკვარ-არაქსის კულტურის ძეგლები თბილისიდან

სალომე მარკოზია

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მეცნიერება და ხელოვნების ფაკულტეტის არქეოლოგიის მაგისტრის
აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად*

არქეოლოგია

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ზურაბ ცქვიტინიძე

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2017

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტის
დეკანს ბატონ გიორგი გვალას
ამავე ფაკულტეტის არქეოლოგიის
მაგისტრის სალომე მარკოზიას

განცხადება

ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

სალომე მარკოზია

2017

სარჩევი

1. სარჩევი-----	ii
2. აბსტრაქტი-----	v
3. თავი I	
4. საკითხისათვის ისტორია -----	1
5. მტკვარ-არაქსის კულტურის დახასიათება-----	3
a. საცხოვებელი და საკულტო ნაგებობები-----	4
b. სამარხები-----	7
c. თიხი ჭურჭელი-----	9
6. მტკვარ-არაქსის კულტურის გენეზისის პრობლემა---	11
7. თავი II	
8. მტკვარ-არაქსის კულტურის ადრეული პერიოდის ნასახლარები -----	15
თბილისის ტერიტორიაზე	
9. თავი III	
10. მტკვარ-არაქსის კულტურის სამარხები თბილისის-----	27
ტერიტორიაზე	
11. ბიბლიოგრაფია-----	32
12. ტაბულები-----	35

აბსტრაქტი

თბილისი თავისი გარემოთი განსაკუთრებით საინტერესო გეოგრაფიული არეალია მტკვარ-არაქსის კულტურის ადრეული ჰორიზონტის შესწავლის თვალსაზრისით. ჯერ კიდევ მე-20 საუკუნის 70-იან წლებში როსტომ აბრამიშვილმა განაცხადა, რომ მის მიერ გათხრილი მტკვარ-არაქსის ძეგლები, რომელთაგან თრელი თბილისში და ღრმახევისთავი ქვემო ქართლში მდებარეობს, ამ კულტურის ადრეულ ჰორიზონტებს წარმოადგენს. ამ მოსაზრებას საფუძვლად დაედო ტიპიური მტკვარ-არაქსული შემადგენლობა და ასევე სამხრეთ კავკასიისა და მის ფარგლებს გარეთ ქალკოლითური და ნეოლითური კულტურისთვის დამახასიათებელი ე.წ. მცენარეულჩანართებიანი კერამიკა. ამ მოსაზრებების სისწორეს ადასტურებს თანამედროვე არქეოლოგიური კვლევები და რადიოკარბონული ანალიზის შედეგები.

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში კვლავაც აღინიშნება მტკვარ-არაქსის კულტურისადმი მზარდი ინტერესი და კვალაც არსებობს გავრცელების შესახებ სხვადასხვა მოსაზრებები. მიმდინარე ნაშრომი მიზნად ისახავს თბილისისა და მისი შემოგარენის ახალი ძეგლების წარმოჩენას, რომელთა ჩართვამაც სამეცნიერო კვლევაში შეიძლება უფრო მეტი სინათლე შემოიტანოს.

საძიებო სიტყვები: მტკვარ-არაქსის კულტურა, ქვემო ქართლი, თრელი, ღრმახევისთავი, რ. აბრამიშვილი, მცენარელჩანართიანი კერამიკა.

Abstract

Tbilisi with its environs seems particularly interesting geographical area in terms of studying the earliest horizons of the Kura-Araxes culture. Already in the 70's of the 20th century Rostom Abramishvili proposed that the Kura-Araxes sites excavated by him at the settlements of Treli in Tbilisi and Ghrmakhevistavi in Kvemo Kartli represent the earliest horizons of this culture. This assumption was based on the pottery analyses revealing together with typical Kura-Araxes assemblages also the so-called chaff-faced pottery characteristic of Chalcolithic and Neolithic cultures of the South Caucasus and beyond. The correctness of this assumption is supported by new archaeological studies and the results of the radiocarbon analysis.

The last decade or so have been marked by a growing interest in the Kura-Araxes culture and various interpretations have been proposed concerning its geneses and spread. The current paper aims to present some new and not widely known complexes of this culture

from Tbilisi and its environs, the inclusion of which in scientific circulation may shed more light to still debated questions.

Key Words: Kura-Araxes Culture, Qvemo Qartli, Trelis, Gromakhevistavi, R. Abramishvili, Chaff-Faced Pottery